

YTTRANDE

Dnr S2015/05570/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 2 februari 2016

**Betänkandet Ett tandvårdsstöd för alla – fler och starkare patienter (SOU 2015:76)
samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets delredovisning Uppdrag att
säkerställa tillgång till en prisjämförelsetjänst för tandvård (S2015/06302/FS)**

Sammanfattning

SPF Seniorerna anser att

- tandvård bör ingå i hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd,
- kunskapsutvecklingen inom äldre tandvården bör stärkas, samt att –
- regeringen bör tillsätta en utredning av hur hälso- och sjukvården samt tandvården ska närma sig varandra.

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att

- förstärkta insatser behövs för att nå de grupper som i dag besöker tandvården mer sällan eller inte alls,
- den fördelningsmässiga profilen för allmänt tandvårdsbidrag missgynnar personer mellan 65 och 74 år, samt att
- sanktioner bör användas i högre utsträckning , och att ytterligare sanktionsmöjligheter behövs för att komma tillrätta med oseriösa vårdgivare.

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att

- det ska finnas en prisjämförelsetjänst som möjliggör jämförelser av priser på tandvårdsåtgärder och patientbedömd kvalitet mellan vårdgivare,
- även personer mellan 65 och 74 år ska ha rätt till ett högre allmänt tandvårdsbidrag, samt att
- förbättra samverkan mellan tandvård och hälso- och sjukvård genom kartläggning, mål och åtgärder samt samling av relevanta aktörer.

SPF Seniorerna avstår från att lämna synpunkter på Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets delredovisning Uppdrag att säkerställa tillgång till prisjämförelsetjänst för tandvård (S2015/06302/FS).

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Allmänt

En god munhälsa, som även inkluderar tandhälsa, har stor betydelse för självkänslan, social tillfredsställelse och livskvalitet samt för den allmänna hälsan. Det gäller alla generationer och det innebär att munhälsa behöver finnas med som en del av folkhälsoarbetet.

En fortsatt stark utveckling av tandhälsan betyder att Sverige om tio år kommer att ha ett stort antal personer 80 år eller äldre med många egna tänder men att en hög andel av dessa tänder inte är intakta och har omfattande tidigare lagningar som kronor, broar och implantat. När man blir äldre har man dessutom en klart högre risk att drabbas av karies och tandköttinflammation. Den ökade risken beror till exempel på muntorrhet på grund av läkemedelsanvändning och svårigheter att själv sköta sin munhygien.

Ohälsa i munnen hos äldre personer på särskilda boenden och sjukhus är vanligt. Bristande munhygien kan bland annat leda till smärta, undernäring och försämrad livskvalitet. Trots det är munhygien inte en självklar del av omvårdnaden av äldre. Det är allvarligt eftersom munhälsan påverkar personens hälsa i hög grad.

Eftersom mun- och tandhälsan är så väsentlig och tänderna är en del av kroppen blir vår slutsats därför att tandvård bör ingå i hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

15.2.3 Andra typer av insatser för att fler ska besöka tandvården

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att förstärkta insatser behövs för att nå de grupper som i dag besöker tandvården mer sällan eller inte alls.

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att regeringen styr sina berörda myndigheter att gemensamt med SKL ta fram en handlingsplan för hur till exempel äldre bättre ska nås med tandvårdsinformation och hur äldres aktörer kan bidra i det arbetet.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys redovisar i sin rapport *Tandlösa tandvårdsstöd – En analys av hur tandvårdsstöd fungerar för den äldre befolkningen* (2015:3) att stöden inte når äldre personer i tillräcklig omfattning. Orsakerna som listas är bristande kunskap och kännedom om de olika stöden och att de upplevs komplexa och administrativt krångliga. Myndigheten sammanfattar att det finns ett behov att tydliggöra och samla det övergripande informationsansvaret nationellt.

15.3.1 Förstärkt information till allmänhet och patienter

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att tydliggöra Försäkringskassans ansvar för att ge information till patienter och allmänhet om det statliga tandvårdsstödet och andra tandvårdsfrågor.

Det system för tandvård som Sverige har förutsätter en informerad allmänhet och välinformerade patienter. Det kan därför inte nog understrykas hur väsentlig det allmännas information är. För de flesta är författningstexter inte lätta att förstå. De behöver därför förklaras på ett lättfattligt sätt så att tandvårdspatienter vet vilka förmåner de är berättigade till och under vilka villkor detta gäller.

Försäkringskassan bör i detta arbete anpassa sitt val av informationskanaler och informationsinnehåll efter olika målgruppers varierande behov. Riktad information som uppfyller äldres behov är på detta sätt nödvändigt för att säkerställa att denna patientgrupps behov tillgodoses.

15.3.5 En förstärkt prisjämförelsetjänst

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att det ska finnas en prisjämförelsetjänst som möjliggör jämförelser av priser på tandvårdsåtgärder och patientbedömd kvalitet mellan vårdgivare.

Förslagen om prisjämförelsetjänst har sina förtjänster. SPF Seniorerna menar att en prisjämförelsetjänst gör det möjligt för konsumenten att skapa en enkel ingång till hela tandvårdssystemet. Utöver jämförelser av priser för de vanligaste behandlingarna kan tjänsten även ge lättillgänglig och lättbegriplig information om allmänt och särskilt tandvårdsbidrag samt om högkostnadsskyddet. Med andra ord upplyses konsumenten om vad den har rätt till och vad den slutgiltiga kostnaden blir, med hänsyn till bland annat ålder, diagnos och landsting.

16.4.1 Allmänt tandvårdsbidrag

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att den fördelningsmässiga profilen för allmänt tandvårdsbidrag missgynnar personer mellan 65 och 74 år.

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att även personer mellan 65 och 74 år ska ha rätt till ett högre allmänt tandvårdsbidrag.

Allmänt tandvårdsbidrag (ATB) har en olycklig och orättvis fördelningsprofil eftersom personer mellan 65 och 74 år inte har rätt till bidraget med samma belopp som andra åldersgrupper. Samtidigt redovisar utredningen uppgifter om att just gruppen 65-74-åringar har störst användning av högkostnadsskyddet samt att tandvårdskostnaderna är högst vid omkring 65 års ålder. 65-74-åringar har därmed de allra högsta kostnaderna för tandvård av alla grupper.

Dessutom pekar uppgifter på ett framtidsscenario där de äldre har fler kvarvarande, dock skadade, tänder, vilket innebär ökade tandvårdsbehov och därmed behov av ökade besöksfrekvenser.

SPF Seniorerna välkomnar därför utredningens förslag att avskaffa den skeva fördelningen av allmänt tandvårdsbidrag mellan åldersgrupperna.

16.4.3 Värdesäkring av tandvårdsstödet

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att beloppsgränserna i högkostnadsskyddet och ATB justeras till de nivåer som gällde då reformen genomfördes, att nivån på beloppsgränserna värdesäkras genom att kopplas till prisbasbeloppet, att ATB höjs och lämnas med 350 kronor om året för den som fyller 65 år under det år tandvårdsbidraget tidigast kan användas, samt att högkostnadsskyddet ska följa prisbasbeloppet.

Tandvårdsreformen genomfördes 2008 och nivån på allmänt tandvårdsbidrag har inte förändrats på sju år.

På motsvarande sätt som för andra förmåner bör högkostnadsskyddet få en rimligare värdesäkring. Det är därför klokt att beloppsgränserna följer den allmänna prisutvecklingen i samhället.

17.4 Utökat samarbete och informationsutbyte

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att tillämpningsområdet för lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utvidgas till att omfatta också sådana ersättningar till vårdgivare som Försäkringskassan lämnar enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

SPF Seniorerna tillstyrker förslaget till ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet, som innebär att även ersättningen som utbetalas till vårdgivare enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd, omfattas av förstnämnda lag.

Samverkan mellan myndigheter, som till exempel Skatteverket och Försäkringskassan, i syfte att motverka fel och fusk med allmänna medel, är nödvändigt för att säkra invånarnas förtroende för välfärdssystemen och i förlängningen upprätthålla samhällskontraktet mellan det allmänna och medborgarna. Genom informationsutbyte underlättas kontroller så att felaktiga utbetalningar av förmåner från välfärdssystemen kan motverkas och helst helt förhindras.

Därför bör dagens informationsutbyte mellan Skatteverket och Försäkringskassan utökas så att det även omfattar tandvårdsstödet. Därmed ökar möjligheterna att minska antalet felaktiga utbetalningar av tandvårdsstöd.

17.5 Mera träffsäkra efterhandskontroller

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att sanktioner bör användas i högre utsträckning, och att ytterligare sanktionsmöjligheter behövs för att komma tillrätta med oseriösa vårdgivare.

SPF Seniorerna menar att det är viktigt att de sanktioner som Försäkringskassan kan rikta mot tandvården när det gäller felaktigt utnyttjande av tandvårdsstödet har en god träffsäkerhet och är rättssäker.

17.5.1 Kontroll före utbetalning

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att Försäkringskassan ges möjlighet att avvakta med att betala ut ersättning till dess att rätten till ersättning har utretts om en vårdgivare inte fullgör sin uppgiftsskyldighet.

SPF Seniorerna anser att utredningens förslag till ändringar i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd är ett steg i denna riktning för att komma tillrätta med oseriösa vårdgivare och felaktiga utbetalningar av tandvårdsstöd.

17.5.3 Utökade krav på vårdgivare för anslutning

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att öka kraven på vårdgivare för att få del av det statliga tandvårdsstödet.

SPF Seniorerna anser att det är viktigt med ordning och reda när det gäller utbetalning av statliga pengar till vårdgivare. Därför stöder SPF Seniorerna förslagen om ytterligare krav på vårdgivare för att få ta del av det statliga tandvårdsstödet (18 §). Motsvarande gäller den föreslagna utökade rätten för Försäkringskassan att neka anslutning (18 a §).

18.2.1 Förbättrat samarbete mellan tandvården och hälso- och sjukvården

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att förbättra samverkan mellan tandvård och hälso- och sjukvård genom kartläggning, mål och åtgärder samt samling av relevanta aktörer.
SPF Seniorerna anser att kunskapsutvecklingen inom äldretandvården bör stärkas, samt att regeringen bör tillsätta en utredning av hur hälso- och sjukvården samt tandvården ska närma sig varandra.

Det är viktigt att patienter får en diagnos och att det sker ett informationsutbyte mellan hälso- och sjukvårdens anställda och tandläkaren. Då kan tandläkarnas medvetenhet om rätt till tandvårdsbidrag höjas. Detta bör vara ett gemensamt ansvar för tandvården och hälso- och sjukvården. SPF Seniorerna tillstyrker därför förslaget att ett arbete ska initieras om hur en bättre samverkan kan åstadkommas mellan tandvården och hälso- och sjukvården.

Utöver utredningens förslag behövs åtgärder som stärker kunskapsutvecklingen inom äldretandvård, framför allt genom en satsning på forskning. Regeringen bör initiera en översyn av hur hälso- och sjukvården samt tandvården ska närma sig varandra. Denna utredning bör göras utifrån ett patient- och medborgarperspektiv.

18.2.2 Munhälsa som en del i folkhälsoarbetet

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att ett underlag ska presenteras som redogör för kunskapsläget när det gäller faktorer som är avgörande för mun- och tandhälsan.

Folkhälsomyndigheten följer i dag upp faktorer som bestämmer befolkningens hälsa. På motsvarande sätt kunde samma myndighet följa upp faktorer som har avgöra mun- och tandhälsan, eftersom även den har betydelse för den enskildes välbefinnande, livskvalitet och allmänhälsa, liksom för folkhälsan.

SPF Seniorerna anser det viktigt att berörda aktörer på ett mera ansvarsfullt sätt uppmärksammar de konsekvenser för den allmänna hälsan som en dålig mun- och tandhälsa innebär.

I detta ärende har SPF Seniorernas förbundsstyrelse beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också sakkunnig Jan Vikenhem deltagit.

Christina Rogestam
Förbundsordförande